

Jens Peter Frølund Thomsen, *British Politics and Trade Unions in the 1980s: Governing Against Pressure*, Aldershot: Dartmouth Publishing Company, 1996, 279 s., GBP 35.50.

British Politics and Trade Unions in the 1980s: Governing Against Pressure tager fat i en klassisk politologisk problemstilling: „Does politics matter?“, dvs. kan samfundsforandringer forklares som politisk initieret og styret? Afhandlingen lægger dermed afstand til forklaringer af social og økonomisk deterministisk tilsnit. Det fremgår yderligere, at forståelsen af politik retter sig mod spørgsmålet om, i hvilket omfang den valgte politiske ledelse har kontrol over den autoritative værdifordeling i samfundet.

Denne magt- og kontrolproblematik anvendes på de sidste 30 års politiske udvikling i Storbritannien med hovedvægt på perioden 1979-90. Mere specifikt analyserer afhandlingen forholdet mellem Thatcher-regeringerne og den britiske fagbevægelse i denne periode. Afhandlingen tager afsæt i, at fagbevægelsen var særdeles magtfuld i 1960'erne og 1970'erne, og at ingen regering - uanset partifarve - i disse tiår var i stand til at stække fagbevægelsens politiske indflydelse på den statslige lovgivning. Det var imidlertid netop Thatcher-regeringernes erklærede mål. Derfor er afhandlingens hovedspørgsmål: Var Thatcher-regeringerne i stand til at knægte fagbevægelsens politiske indflydelse?

Jens Peter Frølund Thomsen har præsteret et stykke forskning, der er mere angelsaksisk end dansk i sit perspektiv. Ikke umiddelbart et let tilgængeligt værk, der er tætpakket og stram i sin komposition og argumentation. Man skal holde tungen lige i munden for at følge med. Til gengæld udmærker den sig ved at være

gennemtænkt og velargumenteret i mindste detalje. Fra de teoretiske overvejelser, over de empiriske analyser til de empiriske og teoretiske konklusioner.

Governing Against Pressure starter med en koncentreret, metodisk styret fremstilling af statsteori, elitisme, pluralisme, korporatisme og netværksteorier, der vurderes i forhold til deres anvendelighed i empirisk forskning. Og det er nu engang det, man har teorier til, og først dér viser de deres værdi. Alene denne del gør bogen anbefalelsesværdig til enhver, der beskæftiger sig med politisk teori.

Den teoretiske gennemgang fører til den konklusion, at skal man forklare politisk genererede samfundsforandringer, skal man tage udgangspunkt i et statscentreret, elitistisk perspektiv, hvor „staten“ skal forstås som „politisk lederskab“. Og der opstilles fire betingelser, der skal være til stede for, at man kan tale om „politisk lederskab“. Disse fire betingelser styrer de efterfølgende tre empiriske case-studier. Metodisk placerer afhandlingen sig således ikke i et uacceptabelt voluntaristisk perspektiv. Politisk lederskab er en særdeles betinget størrelse, og da navnlig betinget af evnen til at skabe effektive alliancer. Uden politisk støtte skaber man ikke mange resultater i politik, heller ikke i politiske systemer, hvor man som hovedregel har flertalsregeringer bestående af et enkelt parti.

Efter at have fået forklaringskonceptet på plads skrider Jens Peter Frølund Thomsen til sit egentlige ærinde: Kunne Thatcher fra 1979 til 1990 ændre vilkårene for den engelske fagbevægelses indflydelse på statens politik?

Og der bliver gået grundigt til værks. Først foretages en historisk gennemgang af relationen mellem stat og fagbevægelse i 1960'erne og 1970'erne. Dernæst følger tre solide case-studier af Thatcher-re-

Jens Peter Frølund Thomsen, *British Politics and Trade Unions in the 1980s: Governing Against Pressure*, Aldershot: Dartmouth Publishing Company, 1996, 279 s., GBP 35.50.

British Politics and Trade Unions in the 1980s: Governing Against Pressure tager fat i en klassisk politologisk problemstilling: „Does politics matter?“, dvs. kan samfundsforandringer forklares som politisk initieret og styret? Afhandlingen lægger dermed afstand til forklaringer af social og økonomisk deterministisk tilsnit. Det fremgår yderligere, at forståelsen af politik retter sig mod spørgsmålet om, i hvilket omfang den valgte politiske ledelse har kontrol over den autoritative værdifordeling i samfundet.

Denne magt- og kontrolproblematik anvendes på de sidste 30 års politiske udvikling i Storbritannien med hovedvægt på perioden 1979-90. Mere specifikt analyserer afhandlingen forholdet mellem Thatcher-regeringerne og den britiske fagbevægelse i denne periode. Afhandlingen tager afsæt i, at fagbevægelsen var særdeles magtfuld i 1960'erne og 1970'erne, og at ingen regering - uanset partifarve - i disse tiår var i stand til at stække fagbevægelsens politiske indflydelse på den statslige lovgivning. Det var imidlertid netop Thatcher-regeringernes erklærede mål. Derfor er afhandlingens hovedspørgsmål: Var Thatcher-regeringerne i stand til at knægte fagbevægelsens politiske indflydelse?

Jens Peter Frølund Thomsen har præsteret et stykke forskning, der er mere angelsaksisk end dansk i sit perspektiv. Ikke umiddelbart et let tilgængeligt værk, der er tætpakket og stram i sin komposition og argumentation. Man skal holde tungen lige i munden for at følge med. Til gengæld udmærker den sig ved at være

gennemtænkt og velargumenteret i mindste detalje. Fra de teoretiske overvejelser, over de empiriske analyser til de empiriske og teoretiske konklusioner.

Governing Against Pressure starter med en koncentreret, metodisk styret fremstilling af statsteori, elitisme, pluralisme, korporatisme og netværksteorier, der vurderes i forhold til deres anvendelighed i empirisk forskning. Og det er nu engang det, man har teorier til, og først dér viser de deres værdi. Alene denne del gør bogen anbefalelsesværdig til enhver, der beskæftiger sig med politisk teori.

Den teoretiske gennemgang fører til den konklusion, at skal man forklare politisk genererede samfundsforandringer, skal man tage udgangspunkt i et statscentreret, elitistisk perspektiv, hvor „staten“ skal forstås som „politisk lederskab“. Og der opstilles fire betingelser, der skal være til stede for, at man kan tale om „politisk lederskab“. Disse fire betingelser styrer de efterfølgende tre empiriske case-studier. Metodisk placerer afhandlingen sig således ikke i et uacceptabelt voluntaristisk perspektiv. Politisk lederskab er en særdeles betinget størrelse, og da navnlig betinget af evnen til at skabe effektive alliancer. Uden politisk støtte skaber man ikke mange resultater i politik, heller ikke i politiske systemer, hvor man som hovedregel har flertalsregeringer bestående af et enkelt parti.

Efter at have fået forklaringskonceptet på plads skrider Jens Peter Frølund Thomsen til sit egentlige ærinde: Kunne Thatcher fra 1979 til 1990 ændre vilkårene for den engelske fagbevægelses indflydelse på statens politik?

Og der bliver gået grundigt til værks. Først foretages en historisk gennemgang af relationen mellem stat og fagbevægelse i 1960'erne og 1970'erne. Dernæst følger tre solide case-studier af Thatcher-re-

geringernes makro-økonomiske politik, de organisatoriske forhold på arbejdsmarkedet og endelig arbejdsmarkedsuddannelserne. Alle centrale analyser og forklaringer vendes og vejes i de empiriske analyser. Der er ikke noget, som bliver fejlet ind under gulvtæppet. Som sådan må værkets empiriske del anses for uundværlig for alle, der vil beskæftige sig med engelsk politik, og især de arbejdsmarkedspolitiske forhold.

Konklusionen på Jens Peter Frølund Thomsen analyser er: Ja, Thatcher-regeringerne formåede - især fra 1985 til 1990 - at stække fagbevægelsens magt og sætte sin egen politik igennem. Dog ikke uden problemer og ikke lige succesfuldt på alle områder. Derfor krydres konklusionen også med en række modifikationer og forbehold. Denne svækkes dog ikke dermed - den bliver blot mere troværdig.

På baggrund af sine analyser uddrager forfatteren den generaliserbare teoretiske konklusion: En stats-centreret tilgang med fokus på det politiske lederskab er et mere anvendeligt udgangspunkt. Dette perspektiv skal imidlertid altid suppleres af en magt-strategisk analyse af, hvordan en regering skaber nye alliancepartnere samtidig med at tidligere stærke interessegrupperinger passiveres.

Afhandlingen har hermed bestyrket to principielle politologiske pointer: Politiske forklaringer er mindst lige så relevante som sociale og økonomiske forklaringer, og interesseorganisationers indflydelse er en særdeles betinget størrelse.

Afhandlingens analyser er dog til tider for stærkt fokuseret på vurderinger af de faktiske resultater end på de processer, der ligger forud for den politiske målformulering og konstruktionen af de politiske alliancer. Resultatfokuseringen er nødvendig og fuldstændig legitim af forskningstrategiske hensyn. Men, hvor-

dan smeder man politiske alliancer og sikre sig den politiske opbakning? Det gør man vel ret beset ved at modificere på de mål, man måtte have sat sig.

Afhandlingen støder her ind i et tæt-pakket problemkompleks, som den springer over ved at etablere et uproblematisk, linært forløb mellem målsætninger og problemer. Men hvad nu hvis målsætningerne var frempresset af arbejdsgiverorganisationerne? Så skal det politiske lederskab tilskrives disse aktører fremfor den valgte, politiske ledelse. Hele problemet omkring præference-dannelsen og præference-skabelsen står centralt i afhandlingen, men den formår ikke helt at løfte røgsløret.

I politik er det ikke altid opnåelsen af de ønskede resultater, der tæller. Sådan ser det ud i et rationelt perspektiv. I politik gælder det dog nok lige så ofte om at få og fastholde magten, ikke nødvendigvis om at få ret. Ja, magten kan være et mål i sig selv. Den, der har fingeren på aftrækkeren, er også den, som bestemmer. Dette har Thatcher-regeringerne formået næsten til perfektion. Om dette også holder for Major-regeringen er nok en anden sag. Her bliver det interessant at se, om en eventuel kommende Labour-regering vil skrue tiden tilbage.

Den fulde udfoldelse af proces-perspektivet i afhandlingen ville også af-dække et andet væsentligt aspekt, nemlig at politik er pragmatisk. Den politisk valgte ledelse støber ikke kuglerne i et tomrum. Heller ikke i de situationer, hvor den formår at sætte nogle af de politiske aktører på udskiftningsbænken. Den uformelle magt og indflydelse kan imidlertid være overordentlig vanskelig at få frem i analysen, al den stund det ikke er alt, der foregår på papiret, og alt der kommer frem i erindringer. Den fulde forståelse af, hvordan den politisk valgte ledelse ska-

ber politiske alliancer og faktisk formår at gennemføre sin politik, fordrer imidlertid, at den uformelle magt og indflydelse i den politiske proces inddrages i forklaringen.

Et forhold, som ligger implicit i flere af betragtningerne i bogens konkluderende kapitel, er at analysere sociale systemer *in casu* politiske systemer som selvorganiserende og åbne systemer, som det for eksempel er formuleret af Luhmann, Scott og Weick. Her ses organisationer som værende i stand til at indsnævre mængden af handlings- og fortolkningsmuligheder samtidig med at man etablerer eksterne og interne netværk med henblik på at blive effektivt handledygtig. Perspektivet er ikke den politologiske tradition fremmed, da elementer heraf ligger i March og Olsons ny-institutionalisme, og kan vinde ved at trække på Luhmann, Scott og Weick. Det kunne være interessant at se Jens Peter Frølund Thomsen tage dette perspektiv mere konsekvent op senere.

Helhedsindtrykket rokkes der imidlertid ikke ved. Man fristes til at kalde *Governance Against Pressure* et stykke klassisk politologisk forskning. Tiden må vise, om det også bliver en klassiker.

René Bugge Bertramsen
Undervisningsministeriet
Juridisk-Uddannelsespolitisk Sekretariat

Nils Arne Sørensen (ed.), *European Identities. Cultural Diversity and Integration in Europe since 1700*, Odense: Odense University Press, 1996, 270 s., kr. 250,00.

Antologier er en udbredt, men vanskelig genre. Normalt væsentligt interessanter

for bidragerne end for læsere. Produktionsbetingelserne for moderne samfunds- og kulturvidenskab er i stadig stigende grad konferencer. Og flertallet af arrangører føler sig forpligtet til at kvittere for bevillingerne ved at udgive indlæggene. Det resulterer i mange, men ikke nødvendigvis gode bøger. Den foreliggende er et sådant produkt af den europæiske internationalisering, men væsentlig bedre end flertallet. Store dele er ligefrem interessante. Selvfølgelig bliver man ikke meget klogere på europæisk identitet, hvis det overhovedet er muligt at operere med begrebet i ental. Til gengæld får vi her analyser af flere slags europæiske identiteter, analyser af forskellige nationale og regionale identiteter plus overvejelser over nogle transnationale tendenser.

Identitet er på mange måder blevet det nye samlebegreb for kultur- og samfundsvidenskab. Det analyseres ikke eksplicit i bogen, selv om det nok havde været umagen værd med en begrebsafklarende artikel. Der er en lang tradition i europæisk filosofi og psykologi for at tænke over enkelte individers identitet, men forestillingen om kollektiv identitet er meget yngre end normalt antaget og stammer især fra socialpsykologien. Denne forestilling kan overraskende nok ikke spores længere tilbage i tiden end ca. 1950. Som optakt til den psykologiske krigsførelse under Anden Verdenskrig begyndte de amerikanske antropologer Gregory Bateson, Ruth Benedict og Margaret Mead at studere de forskellige folkeslags „nationale karakter“. Med antropologiske metoder beskrev Mead de særlige amerikanske værdier og diskuterede, under hvilke omstændigheder amerikanere var villige til at kæmpe. Hun tilstræbte, hvad ingen antropolog havde vovet at gøre tidligere, at skrive om en større, kompleks kultur ved hjælp af den model om hele